

STRATEGISCH GETUIGENVERHOOR

Paul Richelle
Melis van der Wulp

Labour
Law United

Programma

- Het belang van getuigenverhoren (casus)
- Bewijswaardering
- Het verhoor als cyclisch proces
- Professionele standaard 'Het getuigenverhoor; Best practices en aanbevelingen van de civiele afdelingen van de hoven 2023'
- Lessen uit de praktijk

Labour
Law United

CASUS

- Overtreding van bepalingen van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (oud). Overtreding van deze bepalingen is tevens strafbaar o.g.v. de Wet op de Economische Delicten.
- Zwaar lichamelijk letsel door schuld (art. 308 Wetboek van Strafrecht).
- Technische aspecten.
- Maar ook: toezicht en instructies.
- Civiele claim?

Casus

Geachte heer van der Wulp,

U heeft zich in de mails opgeworpen als advocaat van de twee getuigen [X] en [Y]. U heeft, in antwoord op mijn mail dat dit door de zaaksofficier niet werd toegestaan, uit eigen beweging voorgesteld dat een kantoorgenoot van u de bijstand kon overnemen. Het feit dat u dit voorstel doet geeft m.i. aan dat u zelf al vermoedt dat uw bijstand aan [onderneming A] (als mogelijke verdachte) en aan de twee werknemers die als getuigen worden opgeroepen, zich niet prettig tot elkaar verhoudt. Vermoedt u vroeg of laat enige belangenverstrengeling?. Het aanbieden van een kantoorgenoot zou in dit licht niet conform de gedragsregels zijn. Nu is het geheel aan u te bepalen hoe u aan de gedragsregels denkt te voldoen, maar het leek mij toch goed u te wijzen op de bedenkingen die uw voorstel bij mij oproept.

Het is gewenst dat getuigen zich in alle vrijheid kunnen uitspreken over wat zij hebben meegemaakt (gezien, gehoord en anderszins hebben waargenomen). De aanwezigheid van een advocaat die eveneens optreedt als advocaat van hun werkgever of diens kantoorgenoot geeft daartoe naar mijn mening onvoldoende waarborg.

Of bij de verhoren, die nu op een later moment zullen worden afgenomen, een advocaat aanwezig mag zijn, zal in een later stadium met u worden besproken (ik neem maar aan dat u met uw berichten hebt bedoeld u te stellen namens beide getuigen). De beslissing van de OvJ om aanwezigheid van een advocaat bij het verhoor toe te staan hangt mede af van de vraag wie die advocaat is en namens wie hij/zij en/of zijn/haar kantoorgenoten in deze zaak verder nog optreedt.

Met vriendelijke groet,

[naam]

Geachte heer [naam],

Dank voor uw bericht. Het klopt dat de door u genoemde getuigen, [X] en [Y], door mij wensen te worden bijgestaan tijdens de in te plannen verhoren. Al enige tijd probeer ik met u, dan wel met de OvJ, in gesprek te komen over de wijze waarop kan worden voorzien in de behoefte aan bijstand van de in deze zaak te horen getuigen.

Hoewel ik daarover graag open en constructief overleg zou willen hebben, wordt het mij niet gemakkelijk gemaakt: mijn e-mails worden niet (inhoudelijk) beantwoord, een belafspraak wordt eenzijdig door u afgezegd (zonder dat een nieuwe belafspraak wordt ingepland) en u verwijst naar de Officier van Justitie, die met verlof is. Terwijl ik, op uw aanwijzing, in afwachting ben van een inhoudelijke reactie van de Officier van Justitie, bericht u de getuigen dat vanuit het Openbaar Ministerie bijstand tijdens het getuigenverhoor niet is toegestaan.

Bij het uitblijven van enige inhoudelijke toelichting over de bezwaren van het OM met betrekking tot mijn bijstand bij genoemde verhoren (pas in onderstaande e-mail d.d. [datum] jl. zegt u hier ten eerste male iets inhoudelijks over), heb ik zelf maar de mogelijkheid benoemd dat niet ik, maar mijn kantoorgenoot mr. (naam) de getuigen bij deze verhoren zal bijstaan. Dit voorstel moet dan ook worden gezien vanuit de gedachte om constructief naar een oplossing te zoeken.

In uw 'vermoedens' of 'bedenkingen', die dit voorstel (blijkens onderstaande e-mail d.d. (datum)) 'bij u oproept' herken ik mij dan ook niet. Indien u meent dat sprake zou zijn van belangenverstrengeling of (zelfs) dat Gedragsregels in het geding zouden zijn, verzoek ik u graag ofwel dit concreet te maken, zodat wij het daarover inhoudelijk kunnen hebben, ofwel deze gedachten te laten voor wat ze zijn, zodat wij tot afspraken kunnen komen.

Uiteraard onderschrijf ik hetgeen u stelt met betrekking tot de vrijheid die getuigen moeten hebben om zich te kunnen uitspreken over wat zij hebben waargenomen en/of ondervonden. Wij verschillen echter van mening over de vraag of de aanwezigheid van een advocaat die eveneens optreedt als advocaat van hun werkgever of diens kantoorgenoot daartoe 'onvoldoende waarborg' zou bieden. Mijn ervaring is namelijk dat aanwezigheid van een advocaat juist een waarborg vormt voor het op de juiste wijze in het proces-verbaal vastleggen van de afgelegde verklaring, te meer nu de advocaat niet als gesprekspartner aan het verhoor deelneemt.

[X] en [Y] hebben inmiddels te kennen gegeven dat zij hun medewerking aan het verhoor wensen te verlenen, maar dan wel op de uitdrukkelijke voorwaarde dat zij daarbij worden bijgestaan door de advocaat van hun keuze. Zij hebben beiden, naar aanleiding van de door mij genoemde mogelijkheid, aangegeven dat zij door mevrouw mr. (naam) wensen te worden bijgestaan. Om verdere onduidelijkheid aan uw kant op dit punt weg te nemen, zal (naam) zich schriftelijk stellen.

Graag vertrouw ik u hierbij voldoende geïnformeerd. Uw nadere berichten zien wij met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Mr. dr. M.T. van der Wulp

Bewijswaarding in het civiele recht

- *“Een feit is voor de civiele rechter bewezen wanneer uit de beschikbare bewijsmiddelen redelijkerwijs kan worden afgeleid dat het feit zich heeft voorgedaan, en uit die bewijsmiddelen niet even goed kan worden afgeleid dat hetgeen de wederpartij met betrekking tot dat feit stelt, zich heeft voorgedaan, terwijl zich evenmin de situatie voordoet dat bewijsmateriaal dat redelijkerwijs verwacht mocht worden, ontbreekt.”*
- R.H. de Bock, Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure, Deventer 2011, p. 218.

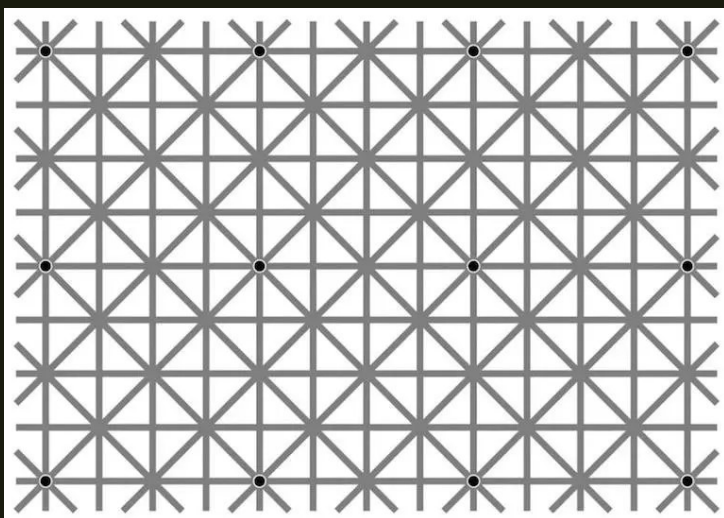
Bewijswaardering in het strafrecht

- *‘(Uit art. 338 Sv volgt dat) het bewijs dat de verdachte het ten laste gelegde feit heeft begaan, door de rechter slechts kan worden aangenomen, indien hij daarvan uit het onderzoek op de terechtzitting door de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen.’*
- *‘Bewijzen in het strafrecht kan worden omschreven als aantonen dat in redelijkheid niet kan worden getwijfeld aan de juistheid van het verwijt dat de verdachte wordt gemaakt. Absolute zekerheid hoeft er dus niet te zijn. Uit deze bewijsmaatstaf volgt dat twijfel tot voordeel van de verdachte zal moeten strekken.’*
- Zie: G.J.M. Corstens, Het Nederlands strafprocesrecht, 2021/XVI. R. Stijnen, Rechtsbescherming tegen bestraffing strafrecht en bestuursrecht, 2011/9.4.

De cyclus van het verhoor

- Het verhoorproces ('wederkerigheid')
- De persoon van de advocaat
- De persoon van de verdachte

PROFESSIONELE STANDAARD
HET GETUIGENVERHOOR; BEST PRACTICES
EN AANBEVELINGEN VAN DE CIVIELE
AFDELINGEN VAN DE HOVEN

Professionele standaard

- *'Deze standaard behandelt het getuigenverhoor, met als hoofddoel de waarheidsvinding en suggesties voor het afnemen van het getuigenverhoor en het waarden van getuigenverklaringen.'*

Professionele standaard: 'Het horen van getuigen: methode'

- *'Aangenomen moet worden dat een getuige gemakkelijker verklaart als hij vriendelijk en open wordt bejegend en zich op zijn gemak voelt';*
- *Het is niet ongebruikelijk dat getuigen door (de advocaat van) degene die hem heeft opgeroepen uitgebreid worden voorbereid op het getuigenverhoor. Het is daarom aan te bevelen aan het begin van het getuigenverhoor naar de voorbereiding van de getuige te vragen, en daarover zo nodig door te vragen;*
- *Voor details van de gebeurtenissen zelf geldt als uitgangspunt dat een getuige die een gefabriceerd (bewust onwaar) verhaal vertelt, waarschijnlijk meer moeite heeft met het verklaren over details, zeker bij onverwachte vragen, die niet gaan over de kern van het probandum (...)'.*

Professionele standaard: 'Het horen van getuigen: methode'

- *'Tot slot is – mede met het oog op het beginsel van hoor en wederhoor en de ervaren procedurele rechtvaardigheid – van belang dat de rechter de advocaten ook de ruimte geeft om vragen te stellen aan de getuigen.'*

Lessen uit de praktijk

- Dossieropbouw:
 - In geval van bijstand aan getuige: beoordeling (geen tegenstrijdig) belang vastleggen.
 - Idem: beoordeling risico dat getuige tijdens/na verhoor kan worden aangemerkt als verdachte.
 - In geval van een 'ontlastende getuige' bij vooraf uitvragen van informatie altijd een kantoorgenoot een verslag laten opmaken van het gesprek.
- Risico inventarisatie wel/niet verzoeken om het horen van getuige:
 - Wat voor type getuige is het: 'ontlastende getuige' of 'belastende getuige'?
 - Onderzoekswensen moeten altijd dienstig zijn aan de verdedigingsstrategie.
 - Neem in de beoordeling ook mee wat de betreffende getuige reeds in het voordeel van cliënt heeft verklaard: dat kan je ook 'kwijtraken' in een verhoor.
 - Wat is het 'reële verhaal' van cliënt?

Verhoorbijstand aan een getuige (instructie)

- Geef korte antwoorden;
 - Geef gesloten antwoorden ('plaats je verhaal in de tijd');
 - Verklaar in chronologische volgorde;
 - Verklaar uitsluitend over feiten en omstandigheden (geen conclusies/meningen);
 - Als je iets niet weet, dan is dat het antwoord ('ik weet het niet');
- Na het verhoor twee vragen: heeft de getuige het zo verklaard? én: heeft de getuige het zo bedoeld te zeggen als het is opgeschreven?

Verhoor van een belastende getuige

- Open deur: grondige dossierkennis is het uitgangspunt;
- Voorkeur heeft: aantasten betrouwbaarheid van de verklaring;
- Indien niet/beperkt mogelijk: aantasten betrouwbaarheid getuige;
- *'Think outside the box'*: wees creatief en denk buiten het bestaande dossier;
- Voldoen aan verzoek om vooraf vragen toe te sturen beperkt de mogelijkheden om vragen achterwege te laten en om te anticiperen op verschillende antwoorden;
- Schrijf woordelijk mee wat de getuige heeft verklaard en voer de check uit met betrekking tot verslaglegging en bedoeling getuige (zie vorige slide).

Verhoor van een belastende getuige

- Beginvragen (standaard):
 - Hebt u zich op dit verhoor voorbereid (zo ja, hoe)?
 - Hebt u met anderen gesproken over dit verhoor (zo ja met wie, wat hebt u besproken)?
 - U hebt uw verklaring ondertekend; staat u nog steeds achter de inhoud daarvan?
- Stel **nooit** een vraag waarvan je vooraf niet weet welke (mogelijke) antwoorden de getuige kan geven.
- Anticipeer op de verschillende mogelijke antwoorden, door verschillende vragenlijsten op te stellen, die zijn afgestemd op deze antwoorden.

WEET WANNEER U MOET STOPPEN

DANK VOOR UW AANDACHT!

PAUL RICHELLE
MELIS VAN DER WULP